

ANALYYSI

Lokakuun talouskatsaus: Suomen talouden kehitys jatkuu kaksijakoisena

Suomen talous | 13.10.2016

Kuva alkuvuoden talouskehityksestä on heikompi kuin aiempien tilastojen perusteella oli arvioitu ja talouskehitys on edelleen kaksijakoista. Vienti on vaikeuksissa, mutta kotimainen kysyntä kannattelee taloutta. Vaikka työttömyysaste on laskenut, työmarkkinoiden elpymistä hidastaa korkea pitkäaikaistyöttömyys. Luottamus talouteen on kuitenkin nousussa.

Suomen talouden kasvu on ollut odotettua heikompaa vuoden ensimmäisellä puoliskolla, ja kehitys on ollut kaksijakoista. Kotimainen kulutus- ja investointikysyntä ovat edelleen tukeneet kasvua, mutta nettoviennin kontribuutio on jäänyt negatiiviseksi.

Syyskuussa Tilastokeskuksen julkaiseman neljännesvuositilinpäivityksen mukaan Suomen bruttokansantuotteen kasvu jäi vuoden toisella neljänneksellä 0,0 prosenttiin edelliseen vuosineljännekseen verrattuna ja 0,4 prosenttiin vuoden takaiseen verrattuna. Verrattuna

elokuussa julkaistuun pikaennakkoon neljännesvuosikasvu tarkentui 0,3 ja vuosikasvu 0,9 prosenttiyksikköä alaspäin.

Myös vuoden ensimmäisen neljänneksen kasvuluvut tarkentuivat alaspäin. Tarkentuneiden tietojen mukaan bruttokansantuote kasvoi 0,3 prosenttia edellisestä neljänneksestä (oli 0,6 %) ja 1,2 prosenttia vuodentakaisesta ajankodasta (oli 1,6 %).

Uusimman neljännesvuositilinpidon antama kuva vuoden 2016 talouskehityksestä on siten heikompi kuin aiempien tilastojen perusteella oli arvioitu. Toisaalta viimeisimmät indikaattoritiedot antavat syyn odottaa, että kokonaistuotannon kasvuvauhti kiihtyy loppuvuodesta odotettua nopeammaksi. Suomen Pankin lyhyen aikavälin indikaattorimalli ennakoii 0,8 % BKT:n kasvua sekä kolmannelle että neljännelle vuosineljännekselle. Yksittäisiin indikaattoreihin perustuvat lyhyen aikavälin mallit ennustavat puolestaan keskimäärin vaimeampaa 0,5 % kasvuvauhtia loppuvuodelle. Epävarmuus loppuvuoden kasvunäkymistä on varsin suuri.

Kuvio 1.

Tuotannon suhdannekuvaajan mukaan kansantalouden tuotanto kasvoi heinäkuussa.

Kausitasoitettu tuotanto nousi heinäkuussa 0,5 prosenttia edelliskuukaudesta ja työpäiväkorjattu tuotanto kasvoi 1,5 prosenttia vuoden takaisesta. Kesäkuun tuotanto korjautui hieman ylöspäin.

Kuvio 2.

Teollisuuden luottamus nousussa

Suomessa viime kuukausien luottamusilmapiirin paranemiseen on vaikuttanut ennen muuta kuluttajien aiempaa paremmat näkymät. Myös teollisuuden luottamuksessa pitkään jatkunut synkkyys on viimeisimmässä kyselyssä hieman hälventynyt.

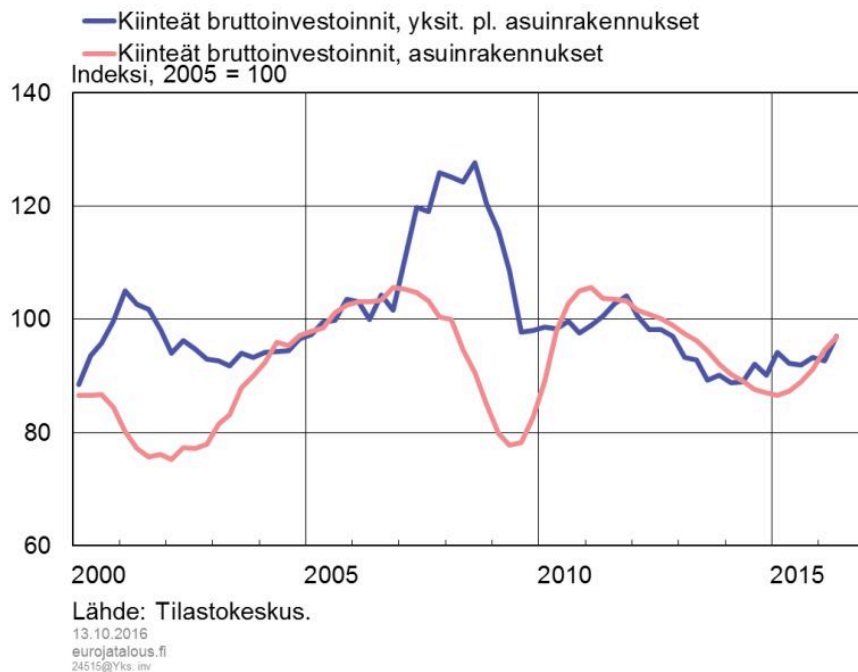
Syyskuussa Euroopan komission teollisuuden luottamusindikaattori Suomelle nousi korkeimmilleen sitten vuoden 2011. Teollisuusyrityksissä odotetaan tuotannon kasvavan loivasti. Tilauskanta on kohentunut, joskin se on edelleen alle normaalin. Varastot ovat supistuneet alle keskimääräisen tason. Muilla toimialoilla muutokset jäivät vähäisiksi.

Myös pienten ja keskisuurten yritysten näkymiä mittaavan syksyn Pk-yritysbarometrin mukaan yritykset ennakoivat parempia suhdanteita.

Syyskuussa mitattu kuluttajien luottamus laski hiukan elokuusta, mutta pysyi edelleen pitkän aikavälin keskiarvoa parempana ja oli huomattavasti vuodentakaista korkeammalla. Arvio omista säästämismahdollisuuksista heikkeni syyskuussa elokuuhun verrattuna, mutta muutoin näkemykset omasta ja Suomen taloudesta pysyivät suunnilleen ennallaan. Näkemys yleisestä työttömyydestä parani hieman.

Kuvio 3.

Rakentaminen ja tuotannolliset investoinnit kasvussa

Yksityinen kulutus tukee yhä kasvua

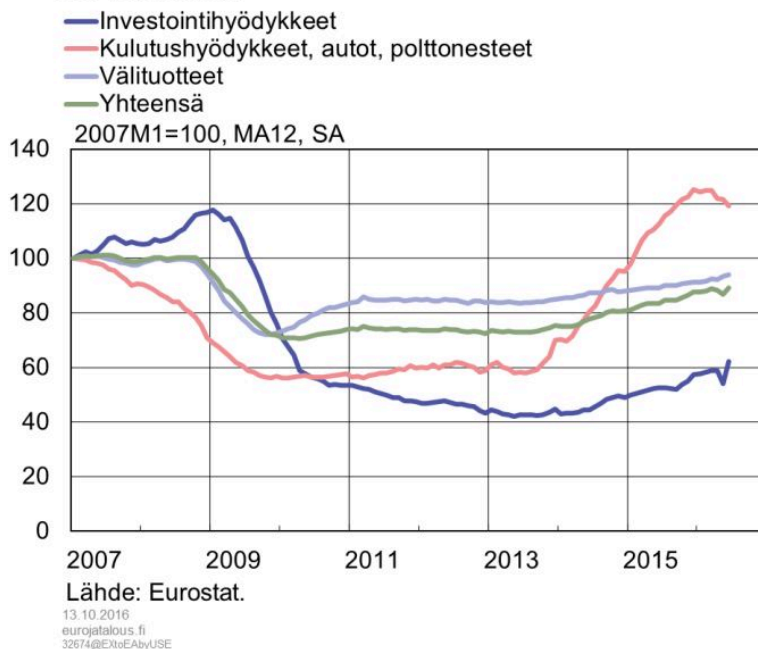
Kotimainen kulutus- ja investointikysyntä ovat edelleen tukeneet kasvua. Tätä selittää matala korkotaso, odotukset korkojen pysymisestä poikkeuksellisen matalalla ja hieman parantunut suhdannetilanne.

Neljännesvuositilinpidon mukaan vuoden 2016 toisella neljänneksellä yksityinen kulutus lisääntyi 0,9 % edellisestä neljänneksestä ja 2,5 % vuodentakaiseen verrattuna. Tilastokeskuksen sektoritilinpidon mukaan kotitalouksien säästämisaste heikkeni vuoden toisella neljänneksellä ensimmäiseen neljännekseen verrattuna kulutusmenojen vahvan kasvun seurauksena. Kotitalouksien velkaantuminen suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin jatkaa kasvuaan.

Kotitalouksien kulutuksen vetämänä vähittäiskaupan myynti on pysynyt kasvussa. Erityisesti kestopulutus- ja hyödykkeiden kauppa on kasvanut. Päivittäistavarakaupassa myynti sen sijaan on hieman laskenut.

Kuvio 4.

Suomen tavaraviennin volyymi euroalueelle on taittunut

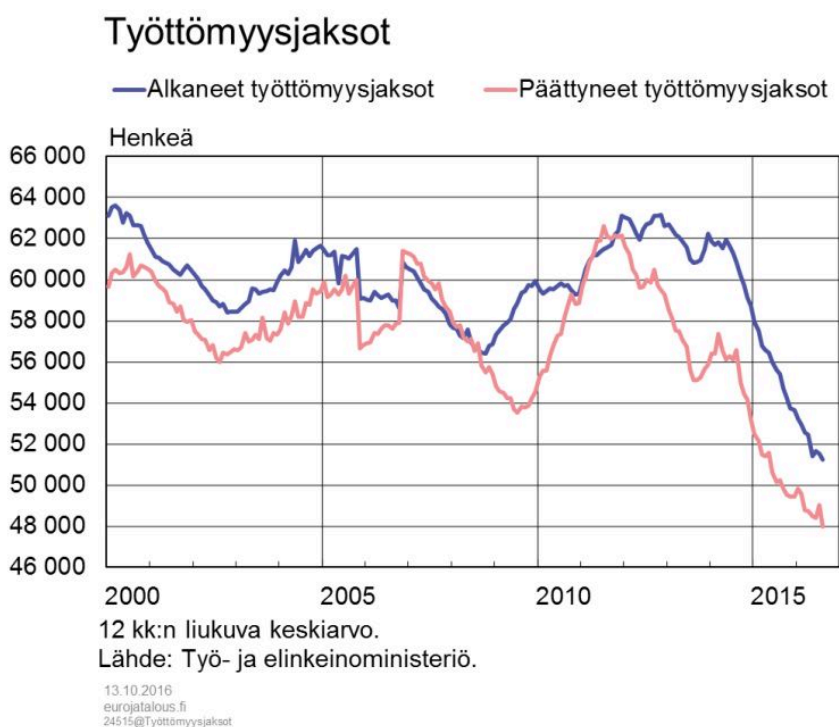
Rakentaminen hyvässä vireessä ja investoinnit nousussa

Rakentamisessa hyvä vire on jatkunut. Myönteinen kehitys rakennusalalla näkyy niin rakennusinvestoinneissa kuin alan työllisyyskehityksessä.

Neljännesvuositilinpäätöksen mukaan rakennusinvestoinnit lisääntyivät huhti-kesäkuussa kokonaisuutena 3,0 % edellisestä neljänneksestä ja 10,1 % vuodentakaisesta.

Asuinrakennusinvestoinnit kasvoivat 2,4 % edellisestä neljänneksestä ja 11,7 % vuodentakaisesta.

Kuvio 5.

Kesällä uudisrakentamisen volyyymi-indeksi jatkoi nousuaan laaja-alaisesti, joskin asuinrakennusten osalta indeksi on hieman laskenut kesä- ja heinäkuussa. Myös aloitetut asuinrakennukset ja rakennusluvut ovat jatkaneet nousuaan viime kuukausina.

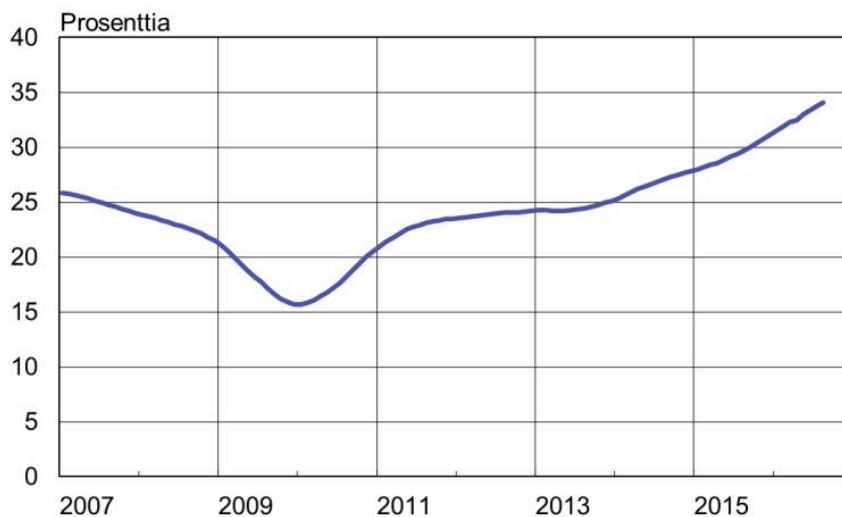
Rakennusyritysten liikevaihto kasvoi vuoden 2016 toisella neljänneksellä edelleen jokaisella rakentamisen toimialalla. Voimakkainta kasvu oli talonrakentamisessa, jossa liikevaihto kasvoi 14,7 prosenttia vuoden takaisesta ajankohdasta.

Valtiovarainministeriön johtama rakennusalan suhdanneryhmä eli RAKSU-ryhmä arvioi rakentamisen kokonaistuotannon kasvavan kuluvana vuonna varsin voimakkaana, noin 5-7 % ja vuoden 2017 kasvuksi ennustetaan 1-3 %. Vaikka ensi vuoden kasvu on tätä vuotta hitaampaa, säilyy se edelleen pitkän aikavälin keskiarvovauhdin yläpuolella.

Rakennusinvestointien lisääntymisen ohessa myös tuotannolliset investoinnit ovat olleet nousussa. Neljännesvuositilinpäätöksen mukaan investoinnit kokonaisuutena kasvoivat vuoden toisella neljänneksellä 3,6 prosenttia edellisestä neljänneksestä ja 7,1 prosenttia vuodentakaisesta ajankohdasta. Yksityiset investoinnit kasvoivat 7,9 prosenttia ja julkiset investoinnit 3,5 prosenttia vuodentakaisesta.

Kuvio 6.

Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä yli kolmanneksen

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö.
12 kk liukuva keskiarvo.

13.10.2016
eurojatalous.fi
32220@LTUosuus

Vienti heikkenee edelleen mutta teollisuudessa nousu katkesi

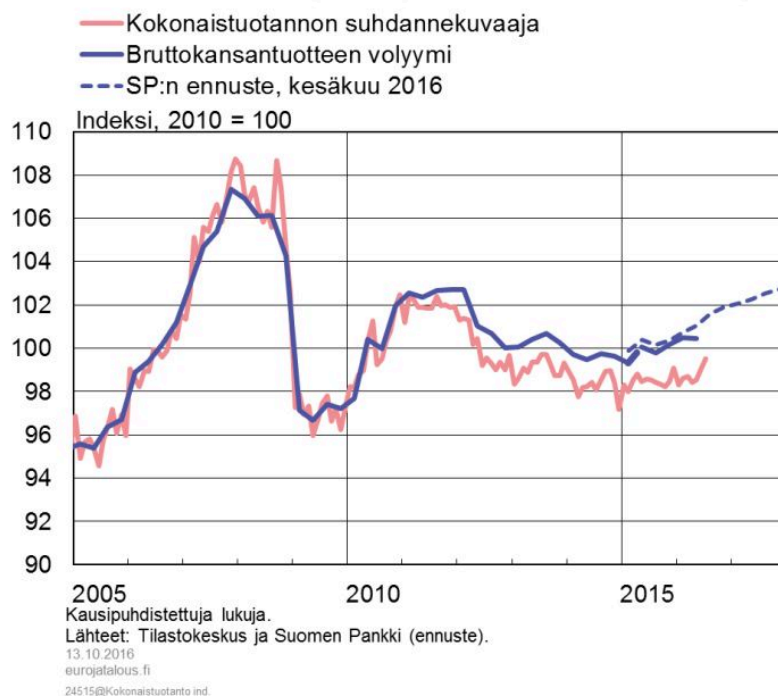
Suomen vienti on polkenut paikallaan vuoden ensimmäisellä puoliskolla, ja viimeisimmät vientiluvut heinäkuulta olivat hyvin heikot.

Tilastokeskuksen julkaiseman neljännesvuositilinpidon mukaan ulkomaankaupassa niin vienti kuin tuonti kasvoivat huhti-kesäkuussa, mutta nettovienti jäi negatiiviseksi. Viennin määrä kasvoi 3,1 % edellisestä neljänneksestä ja 1,6 prosenttia vuoden takaisesta ajankohdasta. Tuonnin määrä kasvoi 4,0 % edellisestä neljänneksestä ja 7,1 % vuoden takaisesta ajankodasta. Tavaraviennissä hintojen lasku on ollut merkittävää: neljännesvuositilinpidon mukaan volyyymi kasvoi 3,3 prosenttia mutta käypähintainen arvo laski 2,5 %.

Tilastokeskuksen maksutasetilastojen mukaan vaihtotase oli 1,6 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2016 toisella neljänneksellä. Tavaroiden ja palveluiden viennin arvo verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan on laskenut jo neljänä peräkkäisenä neljänneksenä. Maksutasetilastojen mukaan vuoden 2015 vaihtotase jäi 0,9 euroa alijäämäiseksi.

Kuvio 7.

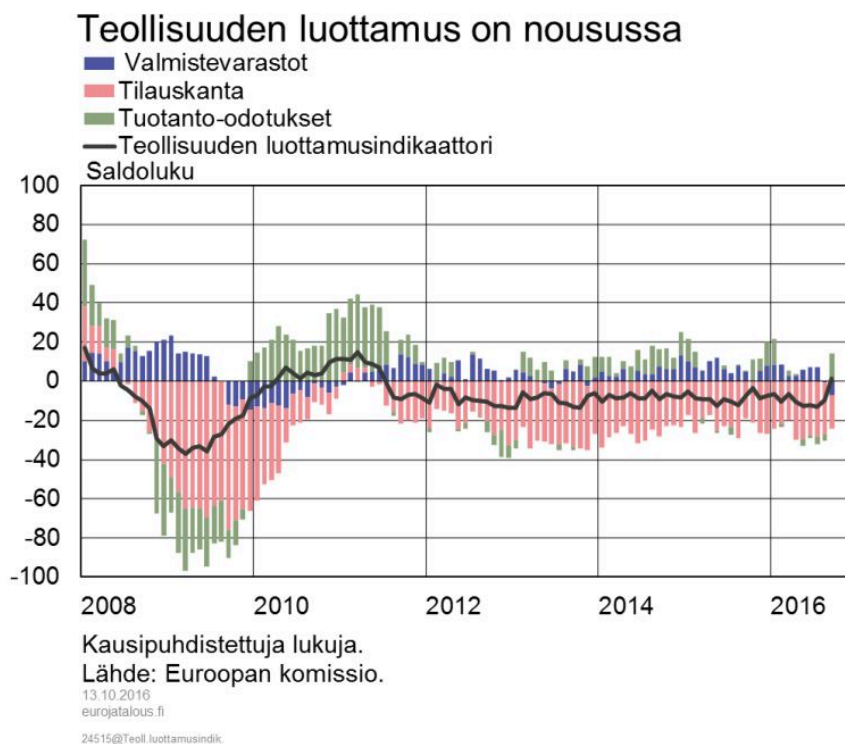
Taloukasvu pysähtyi vuoden toisella neljänneksellä

Tilastokeskuksen mukaan viennin heikko kehitys jatkui heinäkuussa tavaroiden ja palveluiden viennin arvon laskiessa kahdeksan prosenttia. Tullin ulkomaankauppatilastojen mukaan Suomen tavaraviennin arvo pieneni heinäkuussa 13 prosenttia vuoden takaisesta. Tähän vaikutti osaltaan niin viennin määrän kuin vientihintojen kääntyminen laskuun, kesäkuisen nousun jälkeen. Viennin määrä laski heinäkuussa 10,6 prosenttia ja vientihinnat 1,4 prosenttia. Viennin lasku oli laaja-alaista, se väheni kaikkiin tärkeimpiin vientimaihin ja kaikkien teollisuuden päätoimialojen kokonaisvienti laski heinäkuussa.

Vuodenvaihteeseen saakka jatkunut viennin kasvu euroalueelle on kuluvana vuonna tasaantunut. Erityisesti vienti Saksaan on supistunut viime kuukausina, tammi-heinäkuun yhteenlaskettu vienti laski kuusi prosenttia verrattuna viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon. Vientiä Saksaan on painanut metallien ja sähkötekniisten laitteiden viennin heikkeneminen sekä moottoriajoneuvojen viennin supistuminen. Toisaalta kemiallisen metsäteollisuuden tuotteiden, teollisuuden koneiden ja laitteiden sekä kemianteollisuuden tuotteiden vienti Saksaan kasvoi tammi-kesäkuussa.

Kuvio 8.

Teollisuustuotannon neljä perättäistä kuukautta kestänyt nousu taittui elokuussa. Koko teollisuuden työpäiväkorjattu tuotanto oli heinäkuussa 2,8 prosenttia pienempi kuin vuoden takaisena ajankohtana. Tammi-elokuussa teollisuustuotanto kasvoi prosentin vuoden takaiseen ajankohtaan verrattuna.

Teollisuuden uudet tilaukset jatkoivat laskuaan jo kahdettatoista perättäistä kuukautta. Laskua oli elokuussa 12,8 prosenttia vuoden takaisesta ajankohdasta.

Teollisuuden liikevaihto kasvoi huhti-kesäkuussa 0,8 prosenttia vuoden takaisesta ajankohdasta. Vientilukuja heijastaen, kotimaan myynti kasvoi 1,7 prosenttia ja vientiliikevaihto 0,1 prosenttia vuodentakaisesta. Liikevaihto kasvoi lähes kaikilla teollisuuden alatoimialoilla.

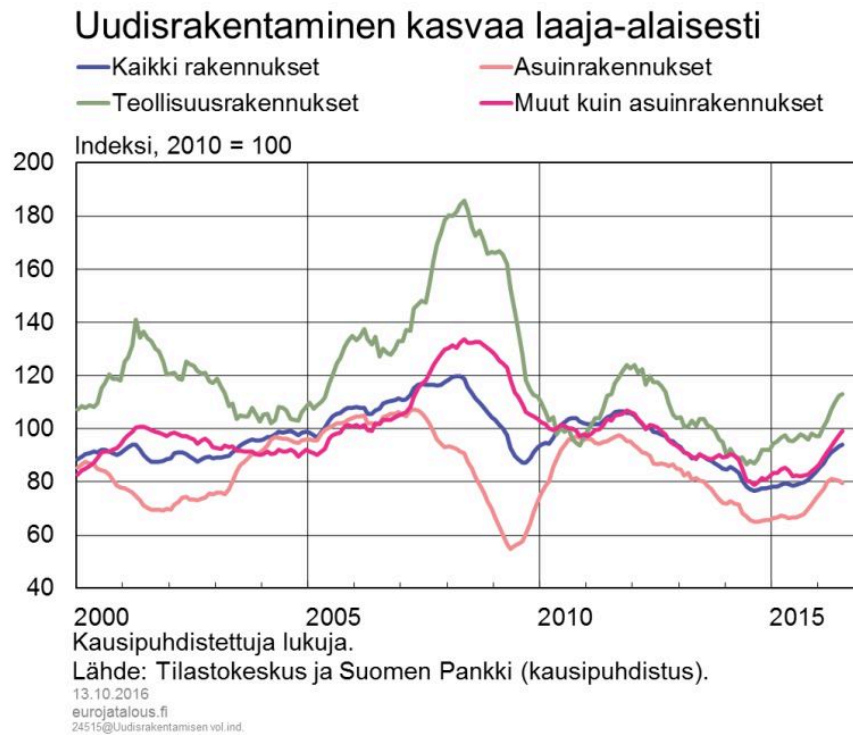
Tilastokeskuksen sektoritilinpidon mukaan yrityssektorin voittoaste kasvoi edelliseen vuosineljännekseen verrattuna. Myös yritysten investointiaste kasvoi selvästi edellisestä neljänneksestä.

Työpaikkojen syntymisessä ongelmia

Työttömyyden eri mittarit antavat edelleen hyvin erilaisen kuvan työmarkkinoiden kehityksestä.

Työttömyysasteen trendi oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan elokuussa laskenut 8,7 prosenttiin. Vuoden 2015 kesäkuun 9,5 prosentin huipuista työttömyysasteen trendi on siten laskenut 1,2 prosenttiyksikköä.

Kuvio 9.

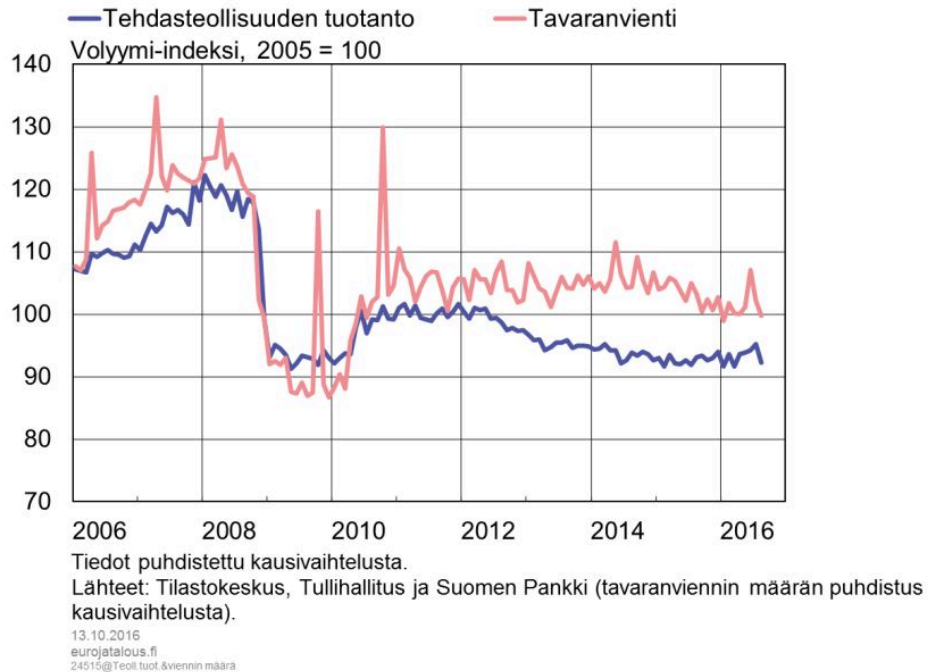

Sen sijaan Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietojen mukaan työttömien määrä on pysynyt jotakuinkin paikallaan tällä ajanjaksolla.

Työvoimatutkimus perustuu aktiivisesti työtä hakeviin ja työnvälitystilasto työttömyysetuuksien piirissä olevien mittaamiseen. Alenevat työvoimatutkimuksen luvut voivat siten heijastaa työnhakuun turhautuneiden, mutta edelleen työttömyysetuuksien piirissä olevien määrän kasvua. Työmarkkinoiden ulkopuolella olevien määrä onkin kasvanut viime kuukausina, ja työllisten määrä ei ole noussut yhtä paljon kuin työttömyys on laskenut.

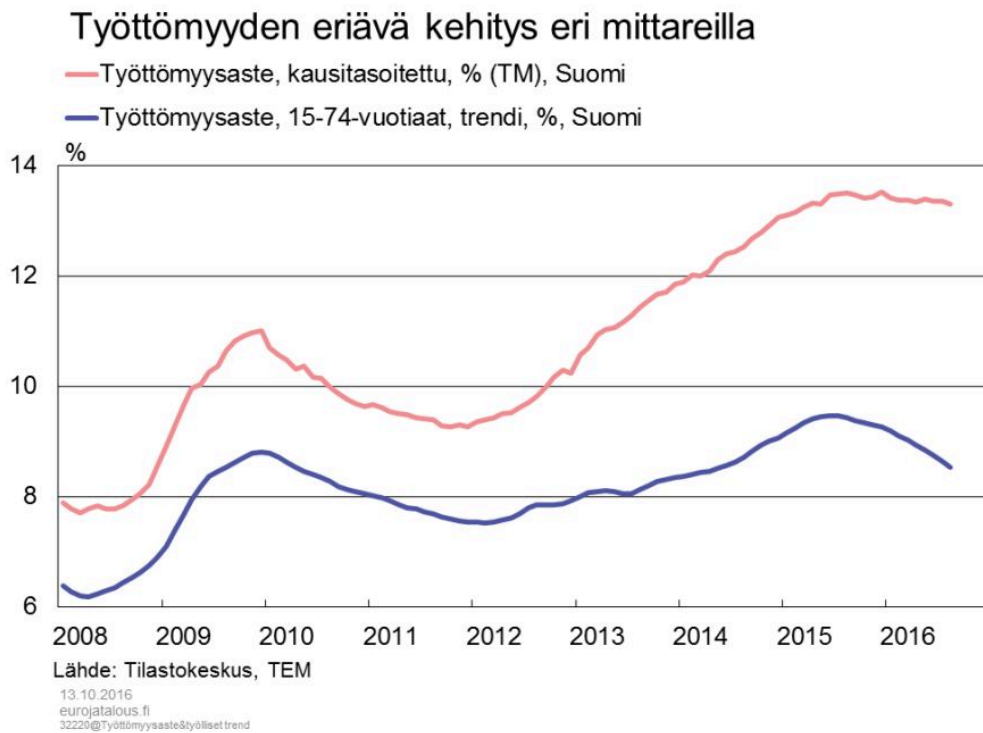
Kuvio 10.

Vienti ei vedä ja teollisuustuotannon nousu taittui

Useat työmarkkinoiden mittarit viittaavat hyvin jähmeästi toimiviin työmarkkinoihin. Uusien työttömyysjaksojen määrä on ollut työnvälitystilaston mukaan jo pitkään laskussa, mutta työpaikkojen syntymisessä näyttäisi olevan ongelmia. Päättyneet työttömyysjaksot vähenevät edelleen, eikä avoimien työpaikkojen määrän nousu ole johtanut työnvälitystilaston mukaisen työttömyyden vähenemiseen (kuvio 11). Euroopan komission kyselyssä sopivan työvoiman puute yritysten tuotantoa rajoittavana tekijänä on noussut viime kuukausina rakennus- ja palveluissa. Nämä tekijät viittaavat kasvaviin työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmiin tai ongelmiin työn vastaanottamisen kannustimissa.

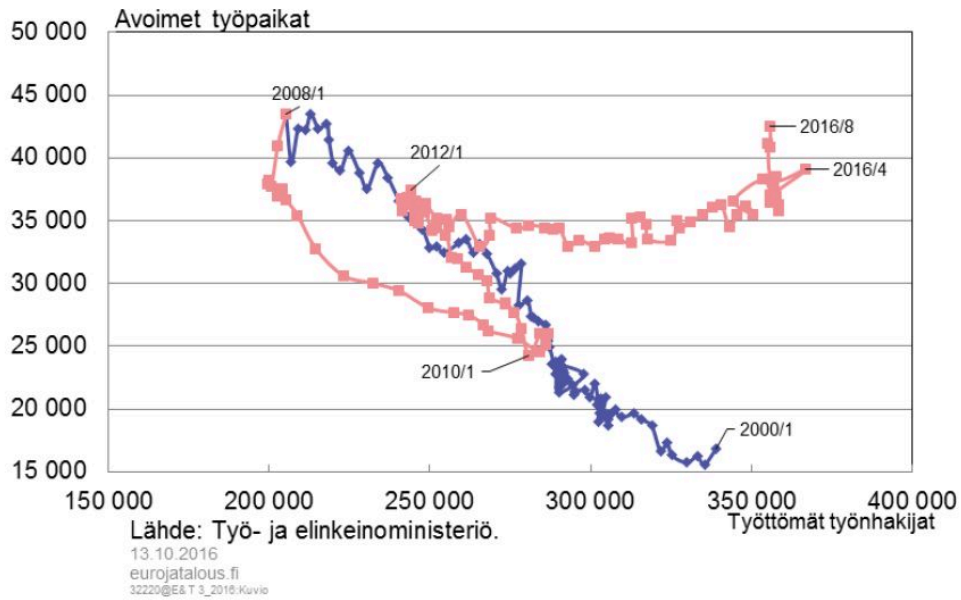
Kuvio 11.

Heikko virta työttömyydestä työllisyyteen onkin johtanut työttömyyden pitkittymisen yleistymiseen. Pitkäaikaistyöttömyys nousee edelleen, ja jo yli kolmasosa työttömistä on ollut työttömänä yli 12 kuukautta.

Kuvio 12.

Avoimien työpaikkojen määrän nousu ei ole laskenut työttömyyttä

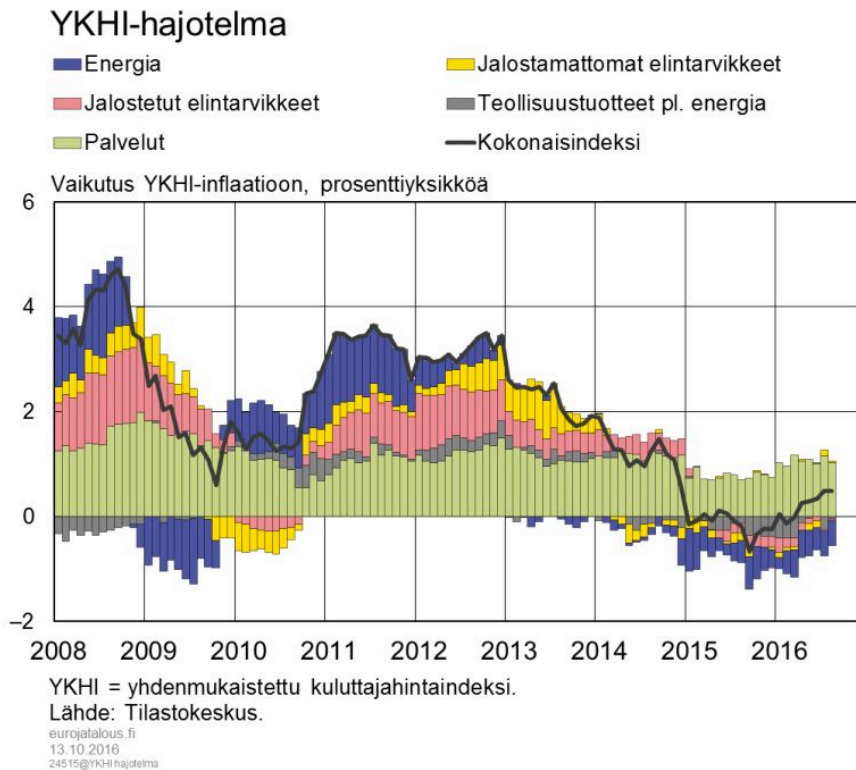
Hinnat ja palkat

Inflaation taustatekijät ovat puolestaan pysyneet pitkälti samoina viime kuukausina.

Kuluttajahintoja ovat eniten nostaneet palveluihin lukeutuvien vuokrien kallistuminen vuoden takaisesta ja inflaatioon laskevasti on vaikuttanut polttonesteiden halpeneminen.

Kuluttajahintojen vuosimuutos oli elokuussa 0,4 prosenttia.

Kuvio 13.

Julkisesta taloudesta tarkennettuja lukuja

Hallitus julkaisi syyskuun alussa budjettiesityksensä, jossa merkittävin muutos valtiovarainministeriön ehdotukseen oli valtion osakkeiden myyntituloarvion nousu noin puolella miljardilla eurolla 2,1 mrd. euroon. Arvio on 150 milj. euroa suurempi kuin tälle vuodelle budjetoitu ja 500 milj. suurempi kuin myyntitulot vuonna 2015. Vielä elokuussa valtion saamat myyntitulot mukaan lukien korko- ja osinkotulot olivat runsaat 200 milj. pienemmät kuin vuonna 2015, ja vuoden 2016 kolmannessa lisätalousarvioesityksessä kyseisten tulojen kertymäärviota alennetaankin merkittävästi. Vuoden 2017 budjettiesityksessä oli lisäksi huomioitu kilpailukykyopimuksen kattavuuden nousu yli 90 prosentin, mikä merkitsi työn verotuksen keventämistä 515 miljoonalla eurolla. Lisäksi ansiotuloveroperusteisiin tehdään 178 miljoonan indeksitarkistus. Myös eläketulojen verotusta kevennetään 135 miljoonalla eurolla.

Budjetin menopuolella jatketaan hallitusohjelman mukaisia säästöpäätöksiä ja toteutetaan kevään kehysriihessä sovitut täydentävät menoleikkaukset, joista merkittävin oli indeksidonnaisten etuuksien ja avustuksien leikkaus vajaalla 200 miljoonalla eurolla. Muita toimia ovat mm. 190 miljoonan euron leikkaus ammatillisen koulutuksen menoista sekä opintotuen uudistus, joka

vähentää valtion menoja vajaat 50 miljoonaa euroa. Budjetin alijäämäksi muodostuu 5,5 mrd. euroa eli vain 0,1 mrd. vähemmän kuin vuodelle 2016 on budjetoitu.

Valtiovarainministeriön vuoden 2016 kolmannessa lisätalousarvioehdotuksessa arvioidaan verotulojen kasvavan lähes 600 miljoonaa euroa ennakoitua enemmän. Budjetin muissa tuloissa joudutaan kuitenkin tekemään korjauksia alaspäin. Suurin muutos tehdään myynti- ja osinkotuloissa, joissa alkuperäistä arviota alennetaan 758 miljoonalla eurolla. Kyseessä on hallituksen kärkihankkeiden rahoitukseen tarkoitettu lisäerä, jonka odotetaan nyt toteutuvan vasta vuosina 2017 ja 2018. Lisätalousarvioehdotuksen menopuolella arvioidaan maahanmuuttoon liittyvien kustannusten kattamiseen tarvittavan nettomääräisesti 38 milj. euroa lisärahoitusta. Maatalouden toimintaedellytysten turvaamiseen kohdennetaan myös 35 milj. euroa lisää varoja. Lisätalousarvioesityksen myötä valtiontalouden alijäämä kasvaa 341 miljoonalla eurolla, ja valtion velanotto yltää siten lähes 6 mrd. euroon vuonna 2016.

Tilastokeskus julkaisi syyskuun lopussa vuoden 2015 tarkistetut julkisen talouden tiedot. Julkisyhteisöjen alijäämä pysyi 2,8 prosentissa suhteessa BKT:hen, mutta EDP-velan tason nousi noin 1 prosenttiyksikön 63,6 prosenttiin. Vuosille 2012–2015 tehty tasomuutos johtui siitä, että Tilastokeskus on saanut uuden tiedonkeruun kautta ensi kertaa tietoa työeläkelaitosten johdannaissopimuksiin ja arvopaperilainaukseen liittyvistä käteisvakuuksista, jotka on kirjattava osaksi julkisyhteisöjen velkaa.

Asiasanat

talouskasvu, teollisuus, työllisyys, työttömyys, yksityinen kulutus